

Foto: Jordi Gual, Arxius Històrics de l'Ajuntament de Lleida

TRANSICIÓ DEMOCRÀTICA A LLEIDA

DOSSIER EDUCATIU

L'hora dels partits polítics

3.6. L'hora dels partits polítics

Un dels principals elements que configuren el sistema democràtic és l'existència d'un sistema de partits que reflecteixi de manera lliure el vot de la ciutadania a través de competicions electorals periòdiques i regulades. Ramon García Cotarelo ha definit als partits polítics com a "òrgans de mediació entre la societat i l'Estat contribuint a formar la voluntat popular".

Els partits estant constituïts d'uns elements fonamentals:

- Una ideologia que conforma la línia de pensament i configura el programa d'actuació del partit. Tradicionalment, els partits es classifiquen en les següents corrents ideològiques: conservadores, liberals, socialdemòcrates, socialistes i comunistes.
- Una base social que connecta el partit amb la societat i defensa els seus interessos. Els partits tenen com objectiu portar les demandes i reivindicacions de la població a la gestió del poder.
- Una organització que dirigeix el funcionament quotidià del partit. Els partits creen estructures internes per facilitar la seva gestió interna i una millor connexió amb els seus militants i simpatitzants.
- Unes funcions de legitimació i estabilització del sistema evitant conflictes i garantint el relleu de les elits polítiques dins del sistema polític.

El 1977 es produeix la legalització de la majoria de partits polítics i la celebració de les primeres eleccions democràtiques, el 15 de juny de 1977. No tots els partits foren legalitzats abans d'aquesta data com va ser el cas del Front Nacional de Catalunya, d'Esquerra Republicana de Catalunya i del Partit del Treball de Catalunya, que hagueren d'esperar un temps i, en alguns casos, participar a través de coalicions electorals. Els resultats de les eleccions de 1977 van comportar càstigs i premis en funció del tipus de llenguatge polític que s'havia utilitzat durant la campanya. Van sortir beneficiats els partits que van fer servir estratègies de màrqueting electoral de forma massiva, els que van obtenir recursos generosos per sufragar la campanya, els que van utilitzar un llenguatge moderat i sense massa contingut ideològic i que comptaven amb la presència de joves en el lideratge. En canvi, van cas-

Cartell electoral d'Unió.
Document cedit per UDC

tigar els partits que portaven un missatge més radical o rupturista, que utilitzaven en el seu discurs un component més ideològic i que tenien com a caps de llista a persones que es podien identificar amb un passat recent que tothom volia oblidar.

A Lleida es va produir una forta dissociació en el vot que va relegar a un segon pla els partits que havien estat més organitzats a la ciutat i més treball havien fet a l'oposició, i va beneficiar els partits més nous i amb menys tradició de lluita. La majoria dels partits que més havien treballat contra el franquisme a Lleida han desaparegut o s'han fusionat amb altres organitzacions.

Quins eren aquest partits?

- **El Partit Socialista Unificat de Catalunya (PSUC):** era un dels pocs partits supervivents de l'època republicana ja que va ser fundat el juliol de 1936. Va ser el partit polític que millor va reflectir les contradiccions i tensions del pas de la clandestinitat a la gestió política en les institucions democràtiques. La seva reconstitució a Lleida es produeix a principis dels anys 60 i de manera orgànica al 1965. El PSUC va ser un dels principals organitzadors de les lluites anti-franquistes a la ciutat des de la vessant més ci-

Carnet de militant del PSUC.
Document cedit per Toni Cabero

vil, amb les Comissions Cíviques i, sindical, a través de Comissions Obreres. Va ser un dels principals animadors de les lluites veïnals als barris de la ciutat a partir de l'experiència organitzativa que van tenir a les Casetes de Gardeny. En el moment de la Transició era el partit amb més militants a Lleida. Això explicaria que a les eleccions municipals de 1979 fos la tercera força política a la ciutat i entrés a formar part del govern. El partit va evolucionar des de postures ideològiques comunistes ortodoxes fins a l'eurocomunisme, fet que ocasionà fortes discrepàncies internes. El PSUC a Lleida va patir les conseqüències de la fractura interna produïda a partir de 1981, la qual va provocar la creació del Partit Comunista de Catalunya, el 1982. El PSUC es reconvertiria en Iniciativa per Catalunya l'any 1987, tornaria a entrar a la Paeria a les eleccions municipals de 1995 i, al govern municipal el 2003.

• **Front Nacional de Catalunya (FNC):** va ser creat l'any 1940 fruit de la fusió de persones procedents d'Esquerra Republicana, Estat Català i Nosaltres Sols, entre altres organitzacions. En els seu inicis el Front s'estructurava en dues branques, una política i una altra militar, la qual va col·laborar de forma activa amb els Aliats a França. Amb el transcurs del temps va passar de ser un partit nacionalista, sense adjectius, a considerar-se, als anys 60, una organització socialista autogestionària. El Front a Lleida va actuar en una primera etapa com a refugi per a les persones que fugien de Barcelona, però a partir de 1948, amb Joan Culleré al capdavant, va començar a reorganitzar-se i a tenir un mínim d'infraestructura. Als anys 70, a la ciutat hi havia una estructura molt precària, amb una única cèl·lula i diversos contactes en poblacions lleidatanes. La seva expansió es produeix amb la creació de l'Assemblea de Catalunya i la seva delegació a Lleida, ja que aquesta organització transversal actuava com una xarxa de contactes entre organitzacions i persones. En el moment de màxima expansió, comptava amb uns cinquanta militants al Segrià, i amb organització estable a les Garrigues, la Noguera, l'Urgell i l'Alt Urgell. El perfil del militant es dividia en gent jove, sovint radicalitzada, i gent gran, que feia de pont amb el partit dels anys 40. El Front no va ser legalitzat d'immediat i, per tant, no va poder participar en les primeres eleccions democràtiques ja que, en el Congrés de 1974, havia reafirmat la via de la lluita armada. Va donar suport al Front d'Esquerres. A les eleccions municipals de Lleida de 1979 no s'hi presentarà, donat que no va quallar el pacte amb Esquerra Republicana. A les eleccions autonòmiques de 1980 es va presentar amb la marca Nacionalistes d'Esquerra conjuntament amb el Partit Socialista d'Alliberament Nacional, amb Laureà Solsona com a cap de llista per Lleida. L'any 1990 el Front decideix dissoldre's com a partit.

• **El Partit Carlí de Catalunya (PCC):** va ser uns dels partits que va tenir una estructura molt activa a la ciutat. Els carlins van ser una de les organitzacions polítiques que més van virar a nivell ideològic, donat que van passar de ser un dels puntals del règim polític del 18 de juliol de 1936 amb la *Comunió Tradicionalista*, a convertir-se en un partit d'esquerres. A partir de l'any 1971 esdevé un partit de masses, socialista

Ara, publicació oficial del Front Nacional de Catalunya. Document cedit per per Pere Terrado

autogestionari i confederal, obertament enfrontat al sistema polític franquista. A Lleida destaca el punt de connexió entre la tradició i la modernitat. L'estructura organitzativa del partit a la ciutat es concentra en el treball en el front obrer mitjançant Comissions Obres, i el front pagès, el qual va participar a les Comissions Pageses. El puntal més actiu dels carlins a Lleida seran les Joventuts Autogestionàries de Catalunya formades per joves militants molt actius procedents, en bona part, de sectors obrers. Els joves carlins a Lleida van ser la principal organització que va fer front a l'extrema dreta de la ciutat a través de batusses que ocorrien de forma periòdica. El local d'oci Cosa Nostra era el punt de trobada i de sortida per reptar-se amb l'extrema dreta.

Alguns membres del carlins van anar més enllà de la baralla física i, mitjançant, els Grups d'Acció Carlista van passar a la lluita armada, sobretot a Navarra, fet que provocaria que alguns joves lleidatans fossin empresonats. Alguns militants carlistes lleidatans van viure de primera mà els fets del 9 de maig de 1976 a Montejurra. Josep Aluja es trobava al costat d'una de les persones assassinades, Aniano Jiménez Santos. Els fets Montejurra i la impossibilitat de presentar-se a les eleccions de 1977 van treure rellevància social i política al carlisme quedant com una força minoritària. En el cas de Lleida es van presentar a les eleccions municipals de 1979, amb una forta discrepància interna sobre la composició de la llista. El minse resultat que van obtenir va provocar una desbandada de militants que, en bona part, acabarien a les files del Partit dels Socialistes de Catalunya.

• **Partit del Treball de Catalunya (PTC):** neix d'una escissió del PSUC per considerar-lo massa reformista. El PTC es considerava un partit marxista-leninista i maoista, tenint com a objectiu fonamental aconseguir la dictadura del proletariat a través de la vaga general política. El partit arriba a Lleida sota el nom de Partido Comunista de España (Internacional) l'any 1972 gràcies als contactes de dos estudiants lleidatans amb ambients polítics de Barcelona. La formació del partit es fa a través d'una cèl·lula d'unes vuit persones i, més tard, a mesura que creix, es diversifica per tenir més incidència social: camp, joventut, dona, obrers, universitat i cultura. La seva influència

Fulletó electoral del Partit Carlí de Catalunya. Document cedit per Pere Terrado

Fulletó electoral del Partit del Treball de Catalunya.
Document cedit per Pere Terrado

a la ciutat serà important donat que hi havia un grup molt dinàmic de persones joves agrupades dins la Jove Guàrdia Roja i al sindicat obrer CSUT. Van arribar a comptar amb una vuitantena de militants molt compromesos en el moment de màxima presència a la ciutat. La seva acció va ser molt destacada en alguns barris de Lleida, a través d'algunes entitats veïnals com a la Mariola, el Secà de Sant Pere i els Magraners, lloc on van disposar d'una Casa del Poble. Un altre barri on va ser molt destacada la seva presència fou al Clot de les

Granotes amb la lluita per aconseguir una zona verda, l'any 1977. També es notaria la seva participació en el conflicte de les vies del tren de Balàfia, l'estiu de 1978. A les eleccions municipals de 1979 van presentar una candidatura amb Josep Oliver com a cap de llista i a membres destacats de la lluita veïnal del Clot, com Lídia Ruiz i Joan Farran. Els pèssims resultats electorals van abocar el partit a presentar-se a les eleccions autonòmiques de 1980 en una coalició de partits d'esquerra, Unitat pel Socialisme amb Xavier Claveria com a cap de llista per Lleida. El següent pas va ser la desaparició del Partit l'any 1980, encara que la seva petjada va quedar impresa en entitats com el Grup de Dones de Lleida que continua present avui dia.

• **Partit Socialista de Catalunya-Reagrupament:** a Lleida estava molt vinculat amb la figura de Joaquim Arana. Aquest advocat de Les Borges Blanques va ini-

ciar la seva activitat política el 1971 en presentar-se a les eleccions com a Procurador pel Terç Familiar amb Joan Besa. Aquest fet els va costar haver de declarar davant el *Tribunal de Orden Público* al gener de 1973 per propaganda il·legal. La participació en aquesta contesa electoral va permetre a Arana organitzar el Bloc Popular de les Terres de Lleida amb la col·laboració de Manel Lladonosa, entre altres persones. Aquesta organització va ser l'embrió, el 1974 del Reagrupament Socialista i Democràtic de Catalunya liderat per Josep Pallach. El 1976 va canviar el nom per Partit Socialista de Catalunya-Reagrupament (PSC-R). El partit, ideològicament, era socialdemòcrata i nacionalista i va ser un dels integrants de la coalició electoral Pacte Democràtic per Catalunya, el qual, a les eleccions generals de 1977, va guanyar a la circumscripció de Lleida amb dos diputats del mateix PSC-R, Joaquim Arana i Josep Pau. La mort de Pallach i la posterior política de pactes portaran a la ruptura interna del partit a Lleida ja que, un sector liderat per Josep Pau i Antoni Siurana s'incorporaria al PSC i un altre sector, encapçalat per Arana, passaria al Grup Mixt al Congrés de Diputats i, més tard, a Esquerra Republicana de Catalunya. L'any 1978 el partit desapareix i es crearà el Partit dels Socialistes de Catalunya juntament amb la Federació Catalana del PSOE i del Partit Socialista de Catalunya-Congrés. El primer alcalde democràtic de la ciutat de Lleida, Antoni Siurana, procedia del PSC-R.

Fulletó del Partit Socialista de Catalunya-Reagrupament.
Document cedit per Pepa Isern

Els resultats de les primeres eleccions parlamentàries democràtiques del 15 de juny de 1977 van donar com a guanyador a la ciutat al partit del president del govern espanyol, Adolfo Suárez, amb la *Unión del Centro Democrático* (UCD), el partit guanyador a Espanya. Tot i això, a nivell provincial la disputa va ser molt més oberta, guanyant la coalició Pacte Democràtic per Catalunya, amb 190 vots de diferència sobre la UCD. Els primers diputats lleidatans al Congrés de Madrid van ser Joaquim Arana, Josep Pau, Felip Lorda i Manuel de Sàrraga. Al Senat, el resultat va ser més aclaparador i la victòria va correspondre a la llista d'Entesa dels Catalans amb Josep Ball, Rosend Audet i Felip Solé. El quart lloc va ser per la coalició Democràcia i Catalunya amb Maria Rúbies com a senadora.

Taula 4

Resultats electorals de les eleccions generals del 15 de juny de 1977 a Lleida ciutat i província			
Partit	Percentatge Lleida Ciutat %	Percentatge Lleida província %	Nombre escons
Pacte Democràtic per Catalunya (CDC-PSC-R, EDC, FNC)	16,57%	24,44%	2
Unión de Centro Democrático	24,34%	24,31%	1
Partit Socialista de Catalunya-PSOE	20,67%	14,96%	1
Partit Socialista Unificat de Catalunya	17,55%	12,21%	0
Unió del Centre i Democràcia Cristiana de Catalunya	8,35%	9,46%	0
Esquerra de Catalunya (ERC, PTC)	5,43%	7,59%	0
Alianza Popular-Coalición Convivencia Catalana	5,16%	5,42%	0

Font: Departament de Governació i Relacions Institucionals.

A. Activitats per a ESO

A1. Construeix una gràfica de barres a partir de les dades dels resultats electorals de la Taula 4. Hi has de representar els percentatges a Lleida ciutat i província. Una vegada creada, comenta el resultat que has obtingut.

A2. Observa atentament les imatges. Quins són els lemes que es poden llegir? A quins partits polítics pertanyen? Esmenta les semblances i les diferències que pots observar entre ambdues.

Miting del PSUC a les eleccions generals de 1977 al barri de La Mariola.

Foto cedida per Ramon Santesmasses

Miting de Convergència i Unió a les eleccions autonòmiques de 1980.

Foto cedida per UDC

B. Activitats per a Batxillerat

B1. Fes una anàlisi de la Taula 4 en funció dels resultats de Lleida ciutat i província. Treu conclusions dels posicionaments respecte a partits de dretes i d'esquerres a nivell de ciutat i província.

B2. Consulta en alguna de les tres webs el sistema de repartiment d'escons per la llei D'Hondt.

<https://www.youtube.com/watch?v=E6PytfE-aRo>

<https://www.youtube.com/watch?v=-jEaVFyGzo>

https://www.youtube.com/watch?v=94_xtFKfZ9E

Fes una aplicació pràctica en un full d'Excel dels quatre escons electorals de la província de Lleida de juny de 1977. Per consultar els resultats electorals:

http://governacio.gencat.cat/ca/pgov_ambits_d_actuacio/pgov_eleccions

LA PAERIA

Ajuntament de Lleida